

**Raport z monitoringu
Regionalnego Programu Pomocy Społecznej i Włączenia
Społecznego na lata 2016-2020
za 2019 rok**

Lublin, lipiec 2020

Spis treści

Wprowadzenie	3
Metodologia monitoringu.....	4
CEL SZCZEGÓŁOWY 1. Wsparcie działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem	5
CEL SZCZEGÓŁOWY 2. Wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie aktywnej integracji.....	10
CEL SZCZEGÓŁOWY 3. Ograniczenie wykluczenia społecznego osób bezdomnych.	16
CEL SZCZEGÓŁOWY 4. Wzmocnienie integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi.	18
CEL SZCZEGÓŁOWY 5. Wzmocnienie potencjału kadr instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podniesienie jakości świadczonych usług.	20
Wnioski i rekomendacje	27
Podsumowanie	32
Spis Tabel	33
Spis Wykresów	33

Wprowadzenie

Regionalny Program Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego na lata 2016 – 2020 został opracowany w 2015 roku przez zespół zadaniowy powołany Zarządzeniem Nr 23/2015 z dnia 8 maja 2015 r. Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. W skład Zespołu weszło 11 osób, pracowników Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. Do udziału w pracach nad programem zostali zaproszeni w charakterze ekspertów przedstawiciele administracji rządowej i organizacji pozarządowych działających w obszarze ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Program został przyjęty Uchwałą Nr XIII/200/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 grudnia 2015 r.

Głównym celem Regionalnego Programu Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego na lata 2016 – 2020 jest ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego mieszkańców województwa lubelskiego poprzez efektywny system pomocy i integracji społecznej. Swoim zakresem oddziaływania obejmuje pięć obszarów problemowych: wsparcie działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem, wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie aktywnej integracji, ograniczenie wykluczenia społecznego osób bezdomnych, wzmocnienie integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi oraz wzmocnienie potencjału kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, a tym samym podniesienie jakości świadczonych usług.

W ramach tak sformułowanych obszarów zostały wyznaczone cele szczegółowe i kierunki działań. Program ma charakter interdyscyplinarny, a jego wdrażanie opiera się na partnerskiej współpracy administracji rządowej i samorządowej, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, instytucji rynku pracy, organizacji społecznych, a także podmiotów zajmujących się aktywizacją zawodową i społeczną. Ocena stopnia realizacji Programu monitorowana jest za pomocą przyjętych wskaźników.

Niniejszy Raport z monitoringu realizacji Regionalnego Programu Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego został opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie na podstawie danych za 2019 rok. Jest czwartym dokumentem podsumowującym stan realizacji Programu. Pierwszy raport monitoringowy został opracowany w grudniu 2017 roku.

Do głównych celów działań podejmowanych w obszarze polityki społecznej zarówno na gruncie europejskim, krajowym jak i wojewódzkim należy ograniczenie skali ubóstwa. Zwalczanie ubóstwa i zapobieganie szerzej traktowanemu wykluczeniu społecznemu to jedno z głównych zadań systemu pomocy społecznej.

Województwo lubelskie należy do regionów o najwyższej stopie ubóstwa. Ostatnie dostępne dane obrazujące zasięg ubóstwa w województwie lubelskim dotyczą 2018 roku:

- 7,8 % mieszkańców pozostawało poniżej granicy ubóstwa skrajnego (Polska 5,4 %).
- 17,5 % osób w gospodarstwach domowych osiągało wydatki poniżej relatywnej granicy ubóstwa (Polska 14,2 %)
- 12,8 % mieszkańców żyło poniżej ustawowej granicy ubóstwa (Polska 10,9 %).

W 2018 r. w województwie lubelskim wskaźniki zasięgu ubóstwa skrajnego i relatywnego, po raz pierwszy od dekady, wzrosły (odpowiednio o 1% i 4,1%)¹. Ubóstwo nadal jest najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc społeczną. W 2019 r. było głównym powodem ubiegania się o pomoc dla 26 409 rodzin².

¹ Dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl, dostęp z dnia 6 września 2019 r.

² Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok.

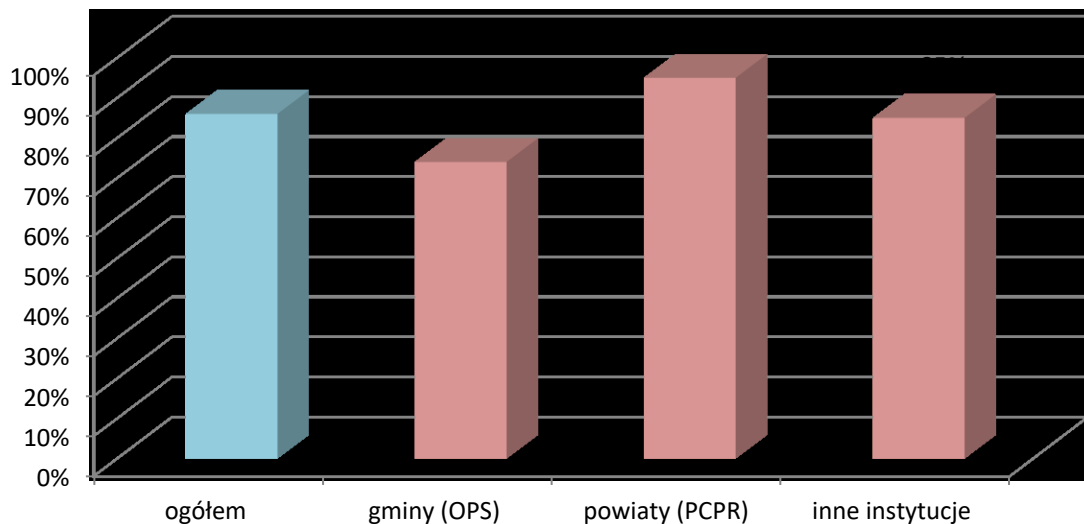
Metodologia monitoringu

Za opracowanie raportu z monitoringu Regionalnego Programu Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego na lata 2016 – 2020 odpowiedzialny jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie.

Dane otrzymano od jednostek samorządu terytorialnego, instytucji mających wpływ na kreowanie i realizację polityki zatrudnienia, przeciwdziałania ubóstwu i włączenia społecznego oraz na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniach (*Ocena Zasobów Pomocy Społecznej*) i analizie rezultatów działań własnych. Jako narzędzie badawcze zastosowano kwestionariusz ankiety, który został opracowany na potrzeby monitoringu Programu. Kwestionariusz ankiety został skonstruowany adekwatnie do rodzaju zadań realizowanych przez jednostki. Obejmował on zbiór wskaźników dostosowanych do zakresu ich działania. Ankiety/zapytania przesłano w lutym pocztą elektroniczną do 213 ośrodków pomocy społecznej oraz 20 powiatowych centrów pomocy rodzinie. Ze względu na niewystarczający odsetek zwrotu wypełnionych ankiet ponowiono zapytanie do jednostek. Wysłano również zapytanie do 12 podmiotów prowadzących domy i schroniska dla osób bezdomnych oraz do Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie. W sumie ankiety zostały wysłane do 228 podmiotów. W badaniu monitoringowym udział wzięło 187 instytucji, w tym 157 ośrodków pomocy społecznej (w tym 4 miasta na prawach powiatu), 19 powiatowych centrów pomocy rodzinie, 10 podmiotów prowadzących schroniska dla osób bezdomnych oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie.

Poziom zwrotu ankiet od jednostek pomocy i integracji społecznej w zakresie badania monitoringowego ilustruje wykres nr 1.

Wykres 1. Poziom zwrotu ankiet monitorujących z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych

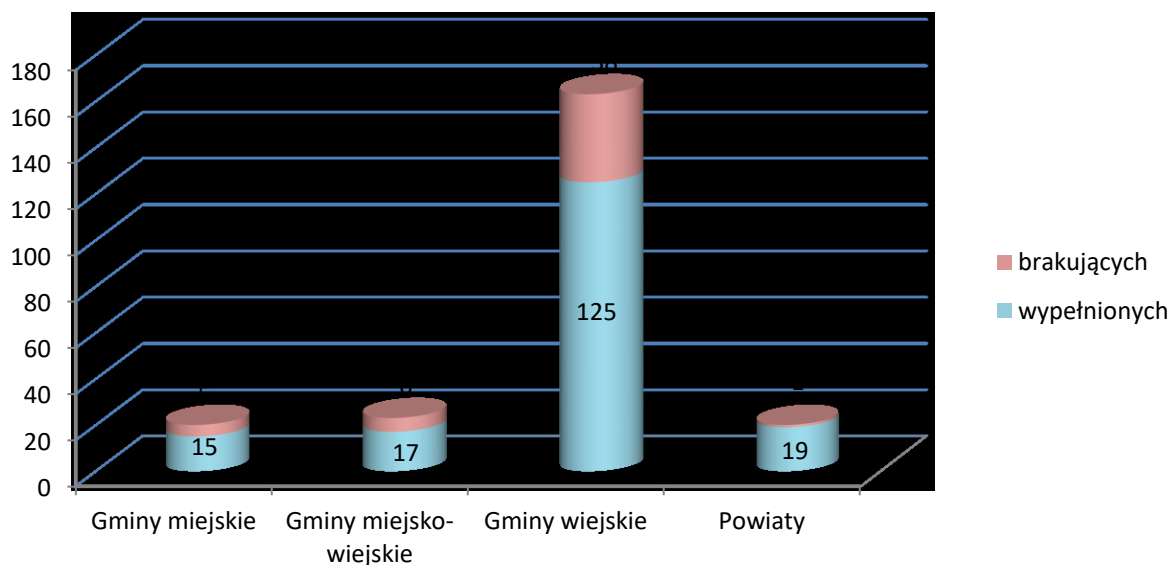

Źródło: opracowanie własne

Poziom zwrotu ankiet ogółem był podobny do odnotowanego w ubiegłorocznym monitoringu Programu), przy czym spadł poziom zwrotu ankiet z ośrodków pomocy społecznej

(z 85% do 74%). Dane w ujęciu ilościowym w podziale na gminy i powiaty przedstawia wykres nr 2.

Wykres 2. Poziom zwrotu ankiet w ujęciu ilościowym

Źródło: opracowanie własne

CEL SZCZEGÓŁOWY 1. Wsparcie działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem

W ramach tego celu realizowano działania ukierunkowane na promocję programów i projektów aktywizujących społeczność lokalną, promocję poradnictwa specjalistycznego w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej, wspieranie programów obejmujących aktywizację społeczno-zawodową młodzieży NEET, rozwój instrumentów aktywnej integracji.

Monitorowanie powyższych działań oparto o wskaźniki, które są weryfikowane z danymi jakie są zawarte w dokumencie *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej*, w informacjach otrzymanych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie oraz ośrodków pomocy społecznej. W realizację powyższych działań zaangażowane były jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, publiczne służby zatrudnienia, podmioty ekonomii społecznej. Wartości wskaźników osiągniętych w latach 2016-2019 zostały zamieszczone w tabeli nr 1. Mają one charakter analityczny i porównawczy.

Tabela 1. Cel szczegółowy 1. Wartość osiągniętych wskaźników w 2019 r.

Wskaźnik	Wskaźnik bazowy (stan na 2014 r. lub ostatni dostępny)	Stan w 2016 r.	Stan w 2017 r.	Stan w 2018 r.	Stan w 2019 r.	Wskaźnik docelowy
Liczba programów i projektów aktywizujących społeczności lokalne (w tym Programy Aktywności Lokalnej i projekty socjalne)	5	5 (PAL)	38 (projekty socjalne), PAL - 3	96, w tym PAL - 2	148, w tym PAL - 4	10
Odsetek rodzin objętych pracą socjalną wśród ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej	78%	52 570 rodzin/ 83 %	51 051 rodzin/ 92%	50 266 rodzin/ 97%	50 424 rodzin/ 105%	95%
Odsetek osób objętych kontraktem socjalnym w stosunku do liczby osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej	6%	3 210 kontraktów w z 3 819 osobami (3,8%)	2 999 kontraktów w z 3 668 osobami (4,2%)	2 860 kontraktów w z 3 552 osobami (3,7%)	3 370 kontraktów w z 3 856 osobami (4,8%)	20%
Liczba osób objętych indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego (Centrum Integracji Społecznej)	479	476	493	462	457	600
Liczba osób młodych w kategorii NEET, które podjęły lub kontynuowały naukę, ukończyły kursy i szkolenia, ukończyły staż oraz podjęły pracę zawodową	7 282	14 175 (2015r. - 2016r.)	16 320 (2015 r. - 2017 r.)	10 594	12 050	Wzrost o 10%
Liczba osób bezrobotnych objętych Programem Aktywizacja i Integracja	189	213	112	105	84	Wzrost o 20%
Odsetek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności województwa	9,7%	8,2%	6%	5,5%	5,3%	8,2%

Liczba osób korzystających z programu dożywiania (w tym dzieci)	58 259	50 036 osób (w tym 46 871 dzieci)	39 067 osób (w tym 36 529 dzieci)	34 187 osób (w tym 31 901 dzieci)	29 642 osoby (w tym 27 683 dzieci)	Wzrost o 10%
---	--------	-----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	------------------------------------	--------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 r. i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie.

1. *Liczba programów i projektów aktywizujących społeczność lokalne (w tym Programy Aktywności Lokalnej i projekty socjalne).*

Jedną z form pracy socjalnej jest projekt socjalny – zespół działań podejmowanych przez gminę w celu poprawy sytuacji życiowej osób, rodzin i grup zagrożonych ubóstwem, marginalizacją czy wykluczeniem społecznym. Od 2016 roku liczba projektów socjalnych w gminach systematycznie rośnie. W 2018 roku zrealizowano 96 projektów, w 2019 roku już 148 projektów. Tym samym znacząco przekroczono wartość wskaźnika docelowego zakładanego na poziomie 10 programów/projektów.

Program Aktywności Lokalnej (PAL) jest jednym z narzędzi aktywnej integracji, które umożliwia przeobrażenie się ośrodka pomocy społecznej z roli biernego dawcy świadczeń w animatora aktywnych zmian w swoim środowisku poprzez zachęcanie mieszkańców do działań na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnej oraz mobilizowanie, ożywianie i wspieranie rozwoju społeczności lokalnej poprzez realizację specjalnie opracowanych form oddziaływania. Z informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej wynika, że w 2019 r. 4 gminy realizowały Program Aktywności Lokalnej – Gościeradów, Krasnystaw, Międzyrzec Podlaski i m. Zamość.

2. *Odsetek rodzin objętych pracą socjalną wśród ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej.*

Działania podejmowane w ramach pracy socjalnej mają na celu poprawę funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracę socjalną prowadzi się z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności.

Skuteczna praca socjalna powinna doprowadzić do aktywizacji i samodzielności klientów pomocy społecznej, a w konsekwencji wyjścia z systemu pomocy społecznej. W momencie tworzenia Programu (2014 r.) praca socjalna prowadzona była w 78% rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, w 2018 r. tą formą objętych zostało 97% rodzin, natomiast w 2019 r. wskaźnik wyniósł 105% rodzin, co oznacza, że pracą socjalną zostały objęte wszystkie rodziny korzystające ze świadczeń, ale również rodziny nie korzystające ze świadczeń pomocy społecznej. Tym samym docelowa wartość wskaźnika w wysokości 95% została przekroczona.

3. *Odsetek osób objętych kontraktem socjalnym w stosunku do liczby osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej.*

Kontrakt socjalny jest narzędziem pracy socjalnej mającym na celu aktywizację klientów pomocy społecznej. Umożliwia aktywizowanie osób zagrożonych marginalizacją społeczną, co w dłuższej perspektywie czasowej ułatwia wielu rodzinom uniezależnienie się od wsparcia systemu pomocy społecznej. Jednak, by kontrakt socjalny wypełniał swoje zadanie, w jego tworzenie i realizację muszą być zgodnie zaangażowani klienci pomocy społecznej i pracownicy socjalni. Osiągnięcie celów zapisanych w kontrakcie jest możliwe wyłącznie w wyniku wyboru samodzielnych działań klienta wspieranych przez pracownika socjalnego.

Od kilku lat liczba kontraktów socjalnych pozostaje na stałym poziomie. W 2019 r. zawarto 3 370 kontraktów socjalnych z 3 856 osobami (4,8% spośród osób korzystających ze świadczeń).

4. *Liczba osób objętych indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego (Centrum Integracji Społecznej).*

Indywidualny program zatrudnienia socjalnego stanowi zawartą indywidualną umowę z osobą skierowaną do zajęć w centrum integracji społecznej. Centrum integracji społecznej jest jednostką organizacyjną realizującą program reintegracji zawodowej i społecznej, poprzez kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu; nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych; naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb, zwłaszcza jako możliwość osiągania własnych dochodów poprzez zatrudnienie lub działalność gospodarczą, uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi. Liczba osób objętych tą formą wsparcia od czterech lat pozostaje na podobnym poziomie. W 2019 r. skorzystało z niej 457 osób.

5. *Liczba osób młodych w kategorii NEET, które podjęły lub kontynuowały naukę, ukończyły kursy i szkolenia, ukończyły staż oraz podjęły pracę zawodową.*

Osoby młode w wieku 15 – 29 lat są jedną z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ważne jest prowadzenie odpowiedniej polityki aktywizacji zawodowej skierowanej do tej grupy odbiorców. Z informacji uzyskanych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie wynika, że w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój w 2019 r. kursy i szkolenia ukończyło 2 837 osób, staże – 3 989 osoby, a pracę podjęło 5 224 osób. Wartości wskaźników dla tego działania osiągniętych w latach 2015-2019 zostały zamieszczone w tabeli nr 2. Dane mają charakter porównawczy.

Tabela 2. Dane dotyczące aktywizacji osób młodych w kategorii NEET w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój

Liczba osób młodych w kategorii NEET, które:												
Nazwa Beneficjenta	ukończyły kursy i szkolenia				ukończyły staże				podjęły pracę zawodową			
	2015-2016	2017	2018	2019	2015-2016	2017	2018	2019	2015-2016	2017	2018	2019
PUP Biała Podlaska	35	5	48	78	996	73	343	360	783	98	471	327
PUP Biłgoraj	20	0	30	121	224	81	124	184	358	95	188	197
PUP Chełm	131	73	103	245	909	136	337	330	664	170	437	349
PUP Hrubieszów	37	19	31	124	428	68	172	219	336	61	224	172
PUP Janów Lubelski	32	10	30	97	645	71	104	142	230	71	165	203
PUP Krasnystaw	59	17	50	154	426	22	185	163	281	83	269	225
PUP Kraśnik	49	12	25	89	792	6	224	220	389	3	265	233
PUP Lubartów	41	0	69	183	566	78	254	329	585	73	295	300
MUP Lublin	64	8	101	269	1252	120	457	455	999	119	684	624
PUP Lublin	90	57	138	229	475	113	360	393	384	104	416	370
PUP Łęczna	22	14	34	66	621	8	97	115	171	24	90	112
PUP Łuków	67	0	0	62	490	119	200	119	336	93	192	170
PUP Opole Lubelskie	69	18	94	96	637	110	52	167	246	128	106	198
PUP Parczew	22	5	11	41	286	25	74	59	167	41	106	91
PUP Puławy	109	17	37	103	749	115	123	91	366	143	177	196
PUP Radzyń Podlaski	23	5	7	86	328	57	96	64	256	70	160	137
PUP Ryki	25	0	38	90	661	41	159	118	286	43	185	97
PUP Świdnik	98	14	21	96	412	49	188	143	356	62	241	182
PUP Tomaszów Lubelski	35	10	37	103	701	48	153	178	313	112	194	239
PUP Włodawa	51	29	32	90	362	60	112	153	233	79	168	168
PUP Zamość	150	171	124	415	986	261	250	387	953	472	437	634

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie

6. Liczba osób bezrobotnych objętych Programem Aktywizacja i Integracja.

Program Aktywizacja i Integracja (PAI) stwarza dodatkowe możliwości aktywizacji osób, które utraciły możliwość podjęcia pracy z powodu długiego okresu przebywania w bezrobociu, często połączonego z brakiem kwalifikacji, niewystarczającymi kompetencjami i deficytami utrudniającymi funkcjonowanie w środowisku pracy. Do udziału w PAI są kierowani bezrobotni, dla których jest ustalony profil pomocy III, korzystający ze świadczeń pomocy społecznej, w szczególności realizujący kontrakt socjalny, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej.

Liczba osób skierowanych do udziału w PAI pozostaje od trzech lat na podobnym poziomie. W 2019 r. zrealizowano 7 PAI, na które skierowano 84 osoby.

7. Odsetek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności województwa.

Ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie w 2019 roku udzieliły pomocy i wsparcia ogółem 143 246 osobom, tj. o ponad 4 tysiącom mniej niż w roku poprzednim. Pomoc w formie świadczeń przyznana została 70 508 osobom z 48 636 rodzin (łącznie gminy i powiaty). W skład tych rodzin wchodziło 117 400 osób, co stanowi niemal 5,6% mieszkańców województwa lubelskiego. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców naszego województwa wykazuje tendencję spadkową: w 2014 roku było to 9,7% mieszkańców, a w 2019 roku – 5,3%.

8. Liczba osób korzystających z programu dożywiania (w tym dzieci).

Pomoc w formie posiłku jest jedną z ważniejszych form wsparcia w ramach świadczeń niepieniężnych. Realizowana jest głównie w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, którego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. W 2019 roku z posiłku skorzystały ogółem 29 642 osoby. W porównaniu z 2018 rokiem liczba osób objętych tego typu wsparciem spadła o 4 545 osób, tj. o 13%. Wśród osób korzystających z tej formy pomocy dominującą grupę stanowią dzieci – w 2019 roku z tej formy pomocy skorzystało 27 683 dzieci, tj. o 4 218 mniej niż w 2018 roku.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2. Wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie aktywnej integracji.

Skuteczna pomoc społeczna możliwa jest tylko przy współpracy wielu podmiotów mających wpływ na funkcjonowanie jednostki w społeczności lokalnej. Stąd też konieczność współdziałania

pracowników socjalnych z powiatowymi urzędami pracy, organizacjami pozarządowymi, policją, szkołami, sądami, przedsiębiorcami, czy kościołami i innymi związkami wyznaniowymi. Zaangażowanie społeczności lokalnych w rozwiązywanie problemów społecznych powinno odbywać się również przy współudziale wolontariuszy i aktywności grup samopomocowych. Podejmowane działania w zakresie: wspierania współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia, wspierania współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z sektorem pozarządowym, wspierania rozwoju i poprawy jakości usług skierowanych do osób i rodzin mają na celu przywrócenie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym zdolności do aktywności społecznej i zatrudnienia, a tym samym przywrócenia pełnej samodzielności życiowej. Wartość wskaźnika osiągniętego w poszczególnych latach została zamieszczona w tabeli nr 4. Mają one charakter poglądowy.

Tabela 3. Cel szczegółowy 2. Realizacja wskaźników w 2019 r.

Wskaźnik	Wskaźnik bazowy (stan na 2014 r. lub ostatni dostępny)	Wskaźnik osiągnięty w 2016 r.	Wskaźnik osiągnięty w 2017 r.	Wskaźnik osiągnięty w 2018 r.	Wskaźnik osiągnięty w 2019 r.	Wskaźnik docelowy
Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia	160	67	67	102	111	Wzrost o 20%
Liczba projektów/porozumień na rzecz aktywnej integracji zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi	45	75	58	97	86	Wzrost o 20%
Liczba wolontariuszy biorących udział w działaniach na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych	236	109	361	285	209	350

Liczba działań na rzecz promocji grup samopomocowych tworzonych w celu wsparcia działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych	62	63	80	54	55	Wzrost o 10%
Liczba instytucji opieki nad dziećmi do lat 3	67	93	107	113	142	90

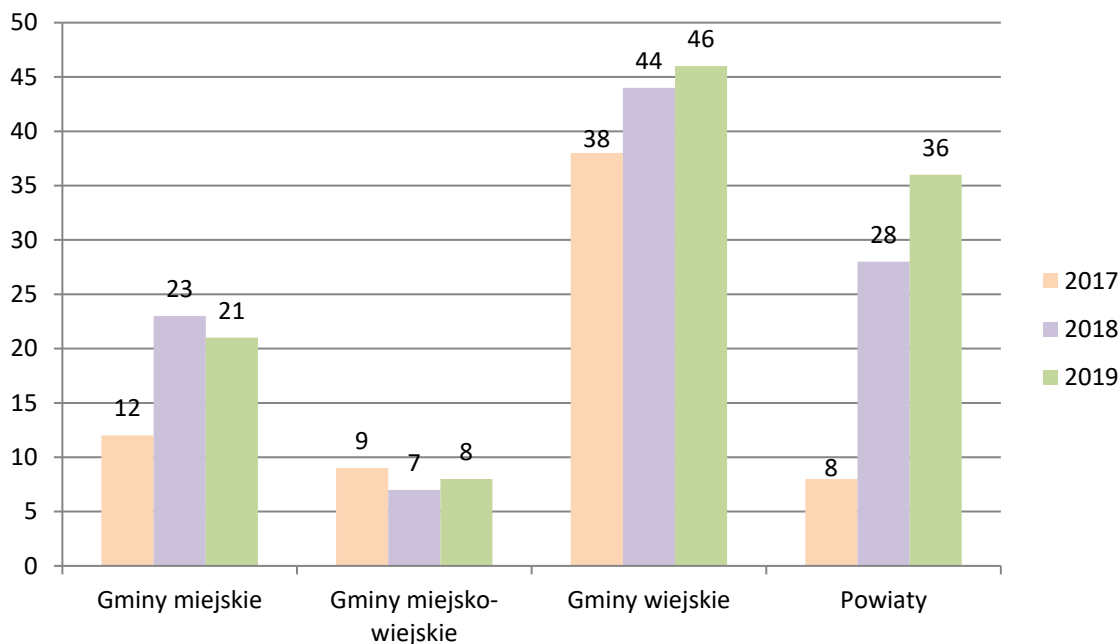
Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 r.

1. Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia

Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej oraz urzędy pracy bardzo często świadczą usługi na rzecz tego samego klienta, co przekłada się na potrzebę współpracy, a jednocześnie stanowi szansę na bardziej kompleksową pomoc. Celem współpracy ośrodków pomocy społecznej, publicznych służb zatrudnienia i organizacji pozarządowych jest zapewnienie skutecznego i efektywnego wsparcia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Każdy z tych trzech podmiotów ma różny potencjał, wiedzę, doświadczenia i zakres działania, które mogą wzajemnie uzupełniać się i wzmacniać w ramach współpracy na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia i rezultaty projektów innowacyjnych im lepsza współpraca pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej oraz publicznymi służbami zatrudnienia tym wyższa jakość świadczonych usług i skuteczniejsze wsparcie w przywracaniu osób bezrobotnych na rynek pracy.

Z informacji uzyskanych ze 176 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej uczestniczących w badaniu ankietowym wynika, że w 2019 r. na rzecz aktywnej integracji z publicznymi służbami zatrudnienia zostało zawartych 111 porozumień (o 9 więcej niż w 2018 roku). Na wykresie nr 3 zostały zobrazowane liczby projektów realizowanych w latach 2017-2019 na rzecz integracji zawodowej. Mają one charakter porównawczy.

Wykres 3. Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia

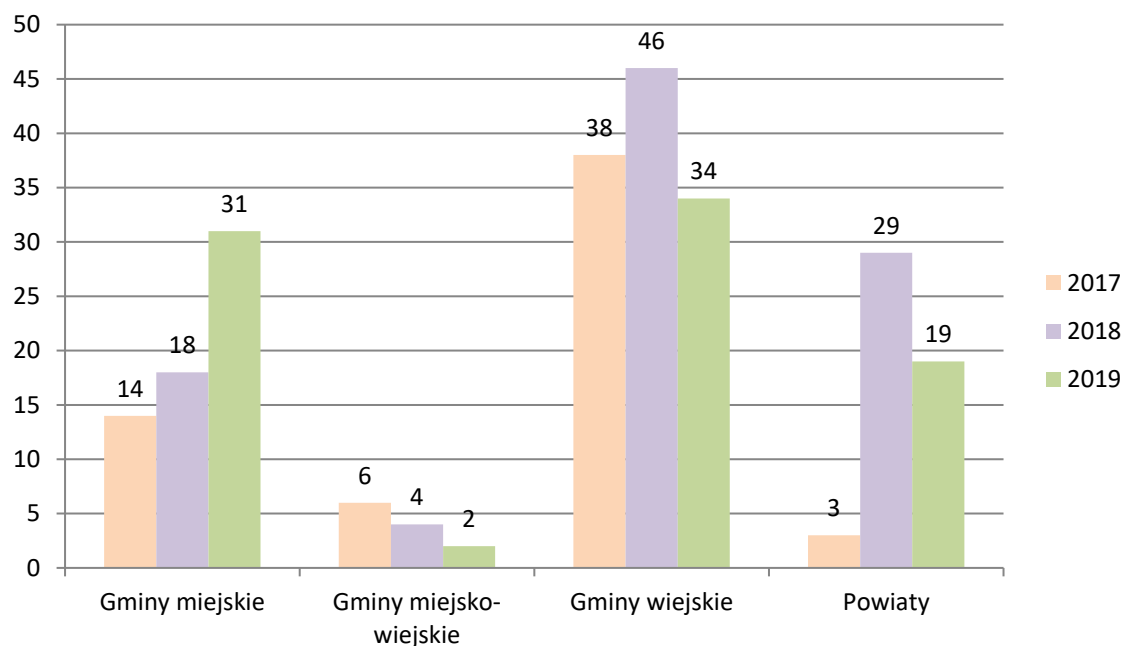

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

2. Liczba projektów/porozumień na rzecz aktywnej integracji zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi

Organizacje pozarządowe są jednym z kluczowych partnerów jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz powiatowych urzędów pracy w realizacji działań na rzecz aktywnej integracji. Współpraca z trzecim sektorem jest szczególnie pożądana z uwagi na możliwości i potencjał, jakim dysponują organizacje pozarządowe. Organizacje pozarządowe stanowią bowiem swoisty pomost pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym, a wsparcie przez nie udzielane często realizowane jest w nowoczesnych i innowacyjnych formach, co pozwala działać skuteczniej. W 2019 r., we współpracy z organizacjami pozarządowymi, zostało zrealizowanych 86 projektów skierowanych do osób wyłączonych z życia społecznego i zawodowego, co ilustrują dane zamieszczone na wykresie nr 4.

Wykres 4. Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi

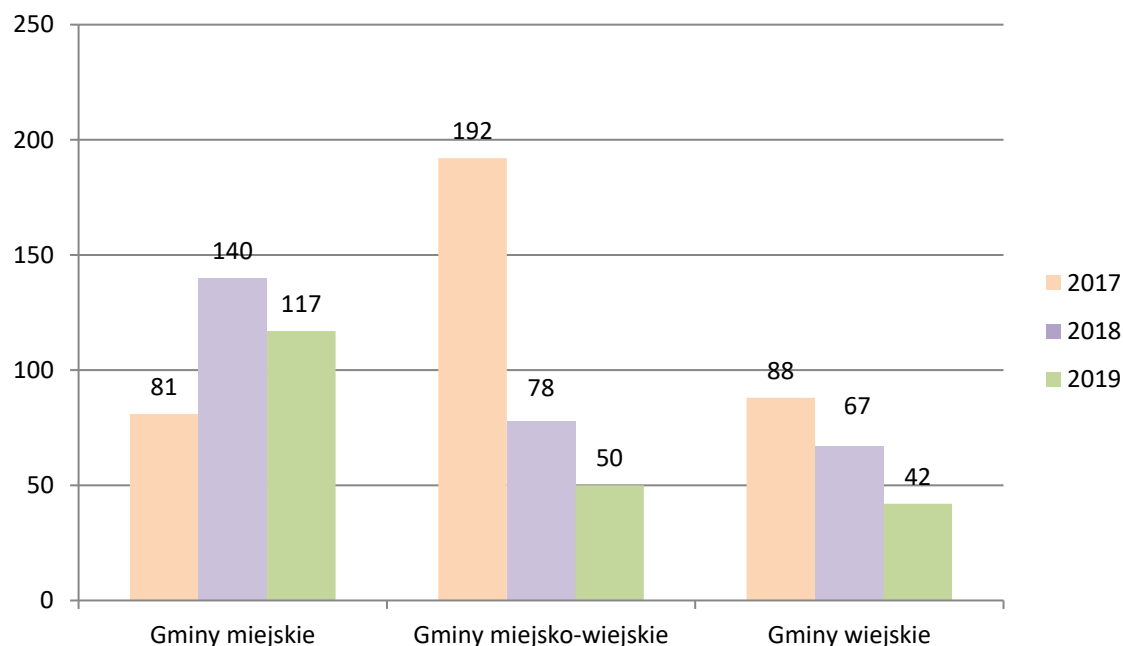

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

3. Liczba wolontariuszy biorących udział w działaniach na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych.

Wolontariat w pomocy społecznej stanowi uzupełnienie pracy socjalnej, pozwala aktywizować zarówno osoby korzystające z pomocy, jak i społeczność lokalną, a wielu osobom umożliwia zaspokojenie ich potrzeb. W realizację działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej w 2019 roku zaangażowanych było 209 wolontariuszy, tj. o 76 mniej niż w 2018 roku. W działalność wolontariacką angażują się głównie osoby z gmin miejskich. Rozkład zaangażowania wolontariuszy w poszczególnych latach ilustruje wykres nr 5.

Wykres 5. Liczba wolontariuszy biorących udział w działaniach na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

4. Liczba działań na rzecz promocji grup samopomocowych tworzonych w celu wsparcia działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych

W 2019 roku 11 gmin oraz 5 powiatów podejmowało działania promujące tworzenie w społecznościach lokalnych grup samopomocowych w obszarze integracji społecznej i zawodowej (o 5 gmin więcej niż w 2018 roku). Łącznie podjętych zostało 55 inicjatyw (o 1 więcej niż w 2018 roku) promujących działalność różnego rodzaju grup samopomocowych, w tym dla osób starszych, bezrobotnych kobiet czy rodzin z dziećmi szukających wsparcia z uwagi na problemy opiekuńczo – wychowawcze.

5. Liczba instytucji opieki nad dziećmi do lat 3

Rozwój instytucji organizujących opiekę nad dziećmi do lat 3 umożliwi rodzicom powrót na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka. Badania rynku pracy potwierdzają trudności z powrotem do pracy po urodzeniu dziecka, a w statystykach urzędów pracy rośnie odsetek kobiet, które próbują wrócić na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka. Niewystarczające zaplecze instytucjonalne w zakresie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 stanowi istotną barierę utrudniającą pracę zawodową rodziców i opiekunów najmłodszych mieszkańców naszego województwa. Jak wskazują dane z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 r. w województwie lubelskim funkcjonowało 142 żłobków (o 29 więcej niż w 2018 roku), z czego 61 znajduje się w m. Lublin (o 11 więcej niż rok wcześniej). Cztery powiaty nie wykazały funkcjonowania żłobków na swoim terenie (janowski, chełmski, lubartowski i zamojski). Zakładany wskaźnik docelowy (90) został osiągnięty w 2016 roku.

CEL SZCZEGÓŁOWY 3. Ograniczenie wykluczenia społecznego osób bezdomnych.

Jednym z najbardziej skrajnych przejawów wykluczenia społecznego jest bezdomność. Dotyczy osób, które w danym czasie nie posiadają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniłoby minimalne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne. Trwanie w bezdomności powoduje często nieodwracalne konsekwencje, np. osobowościowa degradacja, zmiana samoidentyfikacji, izolacja, marginalizacja i brak uczestniczenia w życiu społecznym. Wartość wskaźników ilustrujących liczbę bezdomnych i zakres udzielonej pomocy przedstawia tabela nr 5.

Tabela 4. Cel szczegółowy nr 3. Realizacja wskaźników w 2019 r.

Wskaźnik	Wskaźnik bazowy (stan na 2014 r. lub ostatni dostępny)	Wskaźnik 2016 r.	Wskaźnik 2017 r.	Wskaźnik 2018 r.	Wskaźnik 2019 r.	Wskaźnik docelowy
Liczba bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności	39	22	157	185	214	50
Liczba osób bezdomnych uczestniczących w zajęciach Klubów Integracji Społecznej i Centrów Integracji Społecznej	21	21	20	23	8	Wzrost o 30 %
Liczba placówek udzielających schronienia osobom bezdomnym	18	16	14	17	18	20
Liczba mieszkań chronionych	53	53	54	61	68	70
Liczba osób bezdomnych, które skorzystały z poradnictwa psychologicznego, zawodowego i prawnego	600	395	292	479	410	Wzrost o 30 %

Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację zadań na rzecz osób bezdomnych	8	5	7	6	8	12
--	---	---	---	---	---	----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów pomocy Społecznej za 2019 r., informacji uzyskanych ze schronisk i noclegowni oraz rejestrów Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie.

1. Liczba bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności.

Indywidualny program wychodzenia z bezdomności polega na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. W 2019 roku indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności objęto 214 osób bezdomnych – o 29 osób więcej niż w 2018 roku. Tym samym znacznie został przekroczony wskaźnik docelowy założony w Programie (ponad czterokrotnie).

2. Liczba osób bezdomnych uczestniczących w zajęciach Klubów Integracji Społecznej i Centrów Integracji Społecznej.

Jedną z form wsparcia skierowaną do osób bezdomnych i mającą na celu ich aktywizację społeczno-zawodową jest indywidualny program zatrudnienia socjalnego. To indywidualna umowa z osobą, o której mowa w przepisach zatrudnienia socjalnego, skierowaną do zajęć w centrum integracji społecznej lub klubie integracji społecznej, utworzonych w trybie i zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1828). Ze sprawozdania Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wynika, że 5 osób bezdomnych uczestniczyło w zajęciach Centrum Integracji Społecznej oraz 3 osoby w zajęciach realizowanych w Klubach Integracji Społecznej. W sumie, w porównaniu do 2018 roku, liczba osób bezdomnych uczestniczących w zajęciach KIS i CIS spadła.

3. Liczba placówek udzielających schronienia osobom bezdomnym.

W 2019 roku funkcjonowało 18 placówek udzielających wsparcia osobom bezdomnym, w tym noclegowni, schronisk i ogrzewalni (o 1 więcej niż rok wcześniej)³. W 2019 roku dysponowały one 517 miejscami, a liczba osób korzystających wyniosła 940 (o 293 więcej niż w rok wcześniej).

4. Liczba mieszkań chronionych.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia

³ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok.

w funkcjonowaniu w codziennym życiu i nie wymaga całodobowej opieki może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym (art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej). Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia i integracji ze społecznością lokalną. Liczba mieszkań chronionych wzrasta – w 2019 r. odnotowano 68 (o 7 więcej niż rok wcześniej).⁴

5. Liczba osób bezdomnych, które skorzystały z poradnictwa psychologicznego, zawodowego i prawnego.

W celu ograniczenia wykluczenia społecznego osób bezdomnych wspierany jest rozwój poradnictwa psychologicznego, zawodowego i prawnego skierowanego do tej grupy odbiorców. Z informacji uzyskanych z 10 placówek prowadzących całodobową opiekę dla osób bezdomnych w 2019 roku z tej formy pomocy skorzystało 410 osób. Głównie były to porady świadczone przez psychologa, prawnika, doradcę zawodowego.

6. Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację zadań na rzecz osób bezdomnych.

Poza jednostkami samorządu terytorialnego i organami administracji rządowej pomocy osobom bezdomnym udzielają organizacje pozarządowe. Partnerem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie w realizacji zadań ukierunkowanych na aktywizację i integrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym również osób bezdomnych) są organizacje pozarządowe. W 2019 roku w ramach otwartego konkursu ofert na prowadzenie schronisk, noclegowni, ogrzewalni, ośrodków wsparcia dla osób bezdomnych oraz zatrudnienie specjalistów w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej, psychoterapeutów, prawników, dotację w łącznej wysokości 55 960 zł otrzymało 8 organizacji pozarządowych realizujących usługi na rzecz tej grupy (o 2 więcej niż w 2018 roku).

CEL SZCZEGÓŁOWY 4. Wzmocnienie integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi.

Celem integracji powinno być doprowadzenie do możliwości samodzielnego funkcjonowania cudzoziemca w Polsce, w tym na rynku pracy oraz uniezależnienie się imigranta od świadczeń pomocy społecznej. Integracja to złożony i dynamiczny proces dwustronny, angażujący zarówno cudzoziemców jak i społeczeństwo przyjmujące, którego celem jest pełne i równe członkostwo cudzoziemców w społeczeństwie państwa przyjmującego. Sytuację w tym zakresie ilustruje tabela nr 6.

⁴ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 r.

Tabela 5. Cel szczegółowy nr 4. Realizacja wskaźników w 2019 r.

Wskaźnik	Wskaźnik bazowy (stan na 2014 r. lub ostatni dostępny)	Wskaźnik 2016 r.	Wskaźnik 2017 r.	Wskaźnik 2018 r.	Wskaźnik 2019 r.	Wskaźnik docelowy
Liczba działań/akcji na rzecz integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi	31	42	20	10	15	50
Liczba cudzoziemców realizujących indywidualny program integracji	71	22	33	33	13	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 r.

1. Liczba działań/akcji na rzecz integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi.

W regionie funkcjonują 4 Ośrodki dla Cudzoziemców: w Bezwoli (gmina Wołyń), Białej Podlaskiej, Łukowie, Kolonii Horbów (gmina Zalesie). Ośrodki dla cudzoziemców są prowadzone przez Urząd do Spraw Cudzoziemców.

Działania w zakresie integracji cudzoziemców ze społecznością w sposób ciągły realizuje Miasto Lublin, które od 2008 roku jest Miastem Międzykulturowym Rady Europy. W 2019 roku 13 wydarzeń poświęconych zostało cudzoziemcom i ich integracji ze społecznością (o 4 więcej niż rok wcześniej). Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie realizuje działania na rzecz cudzoziemców współpracując ze służbami medycznymi, Urzędem ds. Cudzoziemców, szkołami, policją, Lubelskim Urzędem Wojewódzkim, instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Celem takich działań jest usprawnianie procesu edukacji lub leczenia, pomoc w procesie legalizacji pobytu, wyjaśnianie zasad korzystania z przysługujących uprawnień, informowanie o zobowiązaniach cudzoziemców oraz realiach życia w Polsce. Kontynuowano także działania dotyczące przewycięzania bezdomności wśród cudzoziemców, w tym pomoc w pozyskiwaniu lokali mieszkalnych z zasobów gminy lub województwa. Doradztwo często opierało się na wyjaśnianiu rozbieżności pomiędzy oczekiwaniami cudzoziemców, a możliwością realnej pomocy. W sytuacjach szczególnie trudnych, dotyczących czynności urzędowych, cudzoziemcom towarzyszyli pracownicy socjalni. Pracownicy MOPR w Lublinie uczestniczyli w spotkaniach Lubelskiej Regionalnej Sieci Wsparcia Imigrantów, podejmujących zagadnienia zatrudniania cudzoziemców i różnorodności kulturowej. Uczestniczono także w spotkaniach Grupy Wsparcia UM Lublin, która stanowi jeden z elementów partycypacyjnego modelu zarządzania różnorodnością kulturową w Lublinie. W ramach spotkań omawiano z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i instytucjami (np. policją) formy akcji społecznych zapobiegających dyskryminacji cudzoziemców.

Dodatkowo, Miasto Kraśnik wspiera w ramach pracy socjalnej i świadczeń finansowych 2 rodziny – narodowości ukraińskiej i narodowości białoruskiej.

2. *Liczba cudzoziemców realizujących indywidualny program integracji.*

Program integracyjny ustalany jest w formie umowy zawieranej między cudzoziemcem a powiatowym centrum pomocy rodzinie. Obejmuje przyznanie wsparcia finansowego na utrzymanie i pokrycie kosztów nauki języka polskiego, opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz specjalistyczne poradnictwo. Pomoc ta obejmuje: świadczenia pieniężne przeznaczone na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe, pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego, opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne, pracę socjalną, poradnictwo specjalistyczne, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne, udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami, w szczególności z instytucjami rynku pracy, ze środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi. Indywidualny program integracji cudzoziemców w 2019 roku realizowany był w trzech powiatach województwa lubelskiego: radzyńskim, mieście Biała Podlaska oraz mieście Lublin. Objętych nim zostało 13 osób.

CEL SZCZEGÓŁOWY 5. Wzmocnienie potencjału kadr instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podniesienie jakości świadczonych usług.

Kadra podmiotów realizujących działania z zakresu pomocy społecznej i integracji, a przede wszystkim pracownicy socjalni stoją przed wyzwaniem realizacji nowych zadań. Od pracownika socjalnego wymaga się dobrej znajomości często zmieniających się przepisów prawa, odporności na stres i wypalenie zawodowe, radzenia sobie w trudnych sytuacjach z trudnym klientem, a ponadto kreatywności, innowacyjności, umiejętności współpracy z różnymi podmiotami, umiejętności korzystania z instytucjonalnych i ludzkich zasobów. W tabeli nr 7 przedstawione zostały w sposób usystematyzowany wartości wskaźników osiągniętych w latach 2016-2019 w zakresie wzmocniania potencjału zawodowego kadr instytucji pomocy i integracji społecznej.

Tabela 6. Cel szczegółowy nr 5. Realizacja wskaźników w 2019 r.

Wskaźnik	Wskaźnik bazowy	Wskaźnik 2016 r.	Wskaźnik 2017 r.	Wskaźnik 2018 r.	Wskaźnik w 2019 r.	Wskaźnik docelowy
----------	-----------------	------------------	------------------	------------------	--------------------	-------------------

	(stan na 2014 r. lub ostatni dostępny)					
Liczba różnorodnych form kształcenia (studia, szkolenia, kursy itp.) podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących	1102	1 628 form kształcenia, 1 849 osób	2 165 form kształcenia, 3 372 osób	2 658 form kształcenia, 2 827 osób	2 076 form kształcenia, 2 140 osób	Wzrost o 10%
Liczba szkoleń z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego dla pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących	65	142 szkolenia, 412 osób	91 szkoleń, 215 osób	366 szkoleń, 886 osób	510 szkoleń, 715 osób	Wzrost o 20 %
Liczba działań (akcji medialnych, dobrych praktyk, wydarzeń, konferencji itp.) promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej	316	191	492	449	447	500
Liczba ośrodków pomocy społecznej spełniających wskaźnik zatrudnienia pracowników	191	191	186	189	190	213

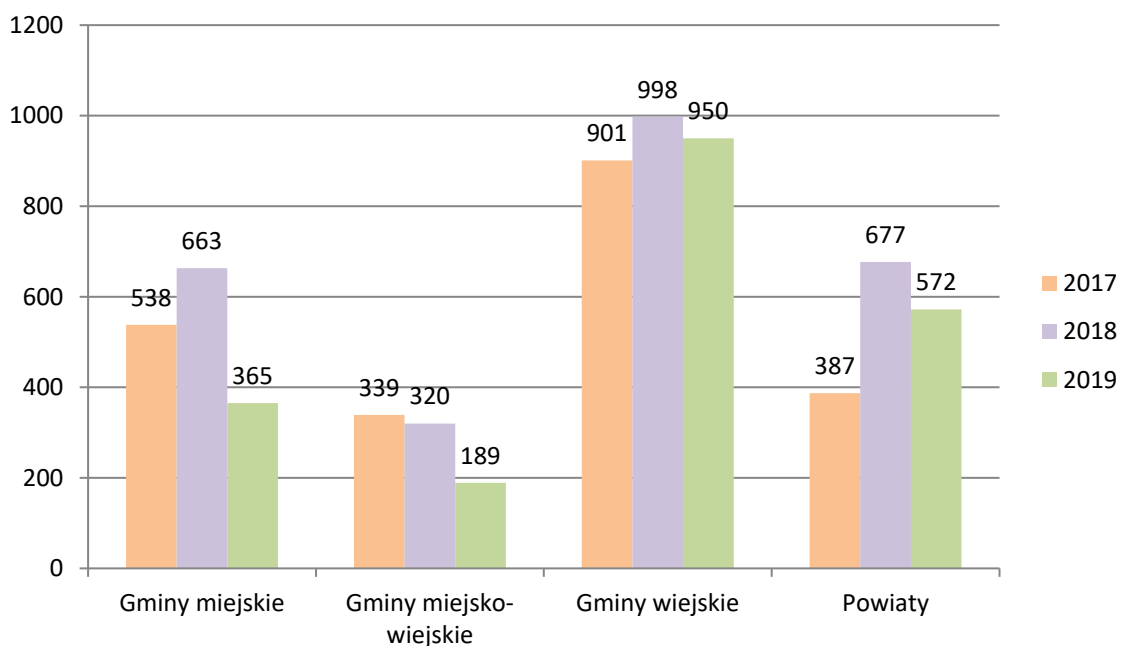
socjalnych ustalony zapisem art. 110 ustawy o pomocy społecznej						
---	--	--	--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 r., informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie.

1. Liczba różnorodnych form kształcenia (studia, szkolenia, kursy itp.) podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących.

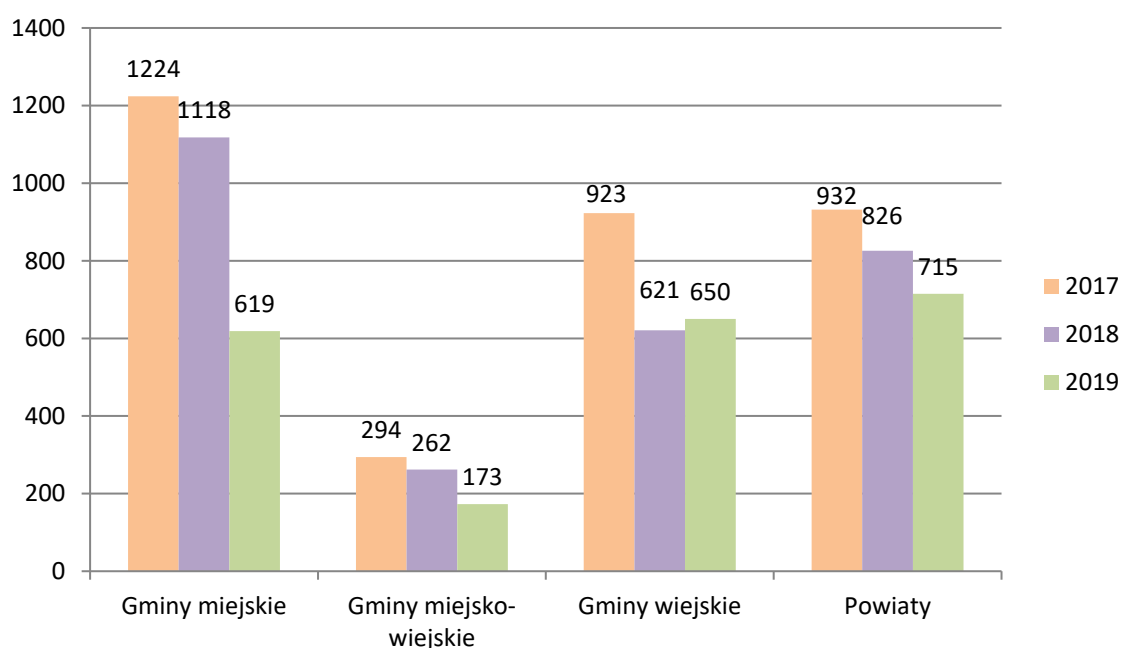
Pracownicy instytucji pomocy i integracji społecznej stale spotykają się z nowymi wyzwaniami, a te wymagają od nich otwartości, elastyczności i stałego podnoszenia kwalifikacji. Z informacji uzyskanych ze 176 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej wynika, że w 2019 roku w 2 076 różnych szkoleniach uczestniczyło 2 140 osób. W stosunku do 2018 roku liczba szkoleń zmniejszyła się o 582, a osób uczestniczących o 687. Sytuację w tym zakresie ilustrują dane zamieszczone na wykresie nr 6 i na wykresie nr 7.

Wykres 6. Liczba zrealizowanych szkoleń

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

Wykres 7. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach

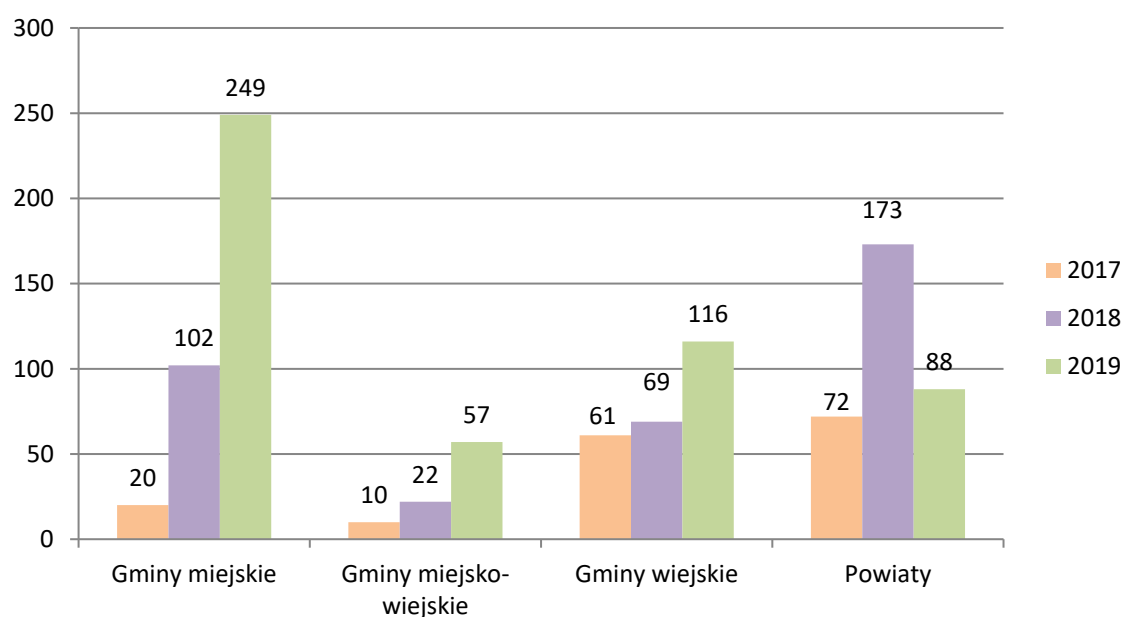

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

2. *Liczba szkoleń z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego dla pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących.*

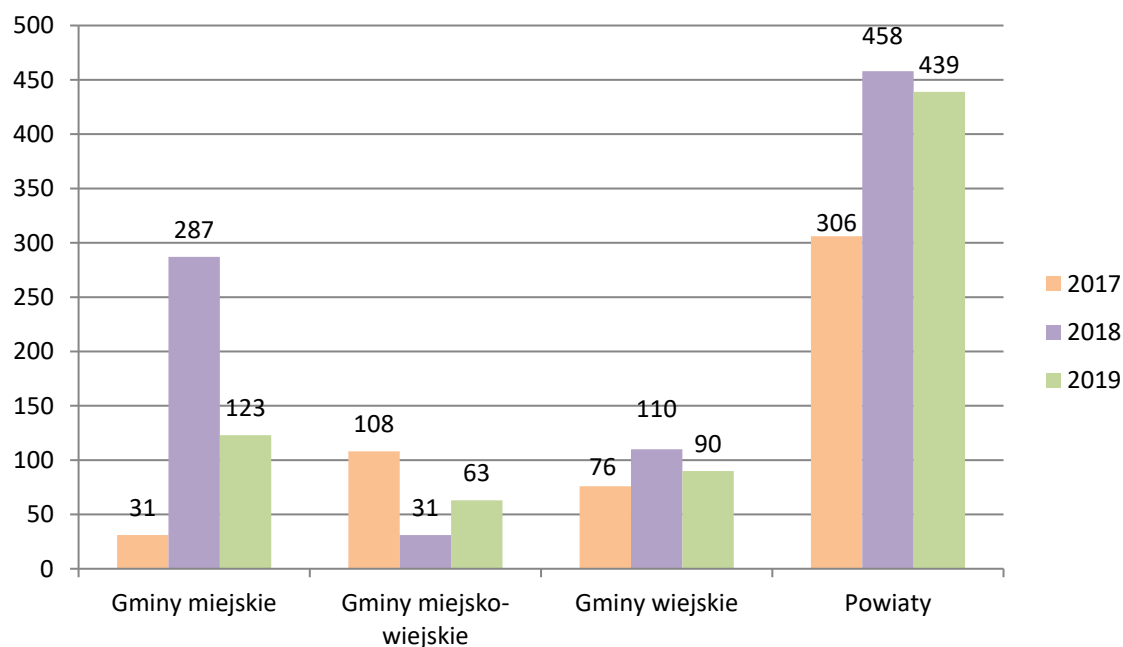
Pracownicy służb społecznych spotykają się na co dzień z dużym stresem i ryzykiem wypalenia zawodowego. Dlatego też muszą być stale wspierani poprzez superwizję i system szkoleń motywacyjnych. Zgodnie z art.121a ustawy o pomocy społecznej superwizja pracy socjalnej polega na ustawicznym rozwoju zawodowym pracowników socjalnych, służącym utrzymaniu wysokiego poziomu świadczonych usług, zachowaniu i wzmocnieniu kompetencji zawodowych, udzielaniu wsparcia, poszukiwaniu źródeł trudności w pracy i możliwości ich pokonywania. W 2019 roku 715 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej uczestniczyło w 510 szkoleniach dotyczących samorozwoju (o 171 pracowników mniej niż w 2018 r., ale o 144 więcej szkoleń). Liczbę szkoleń oraz osób w nich uczestniczących obrazują poniższe wykresy: wykres nr 8 i wykres nr 9.

Wykres 8. Liczba szkoleń z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

Wykres 9. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego

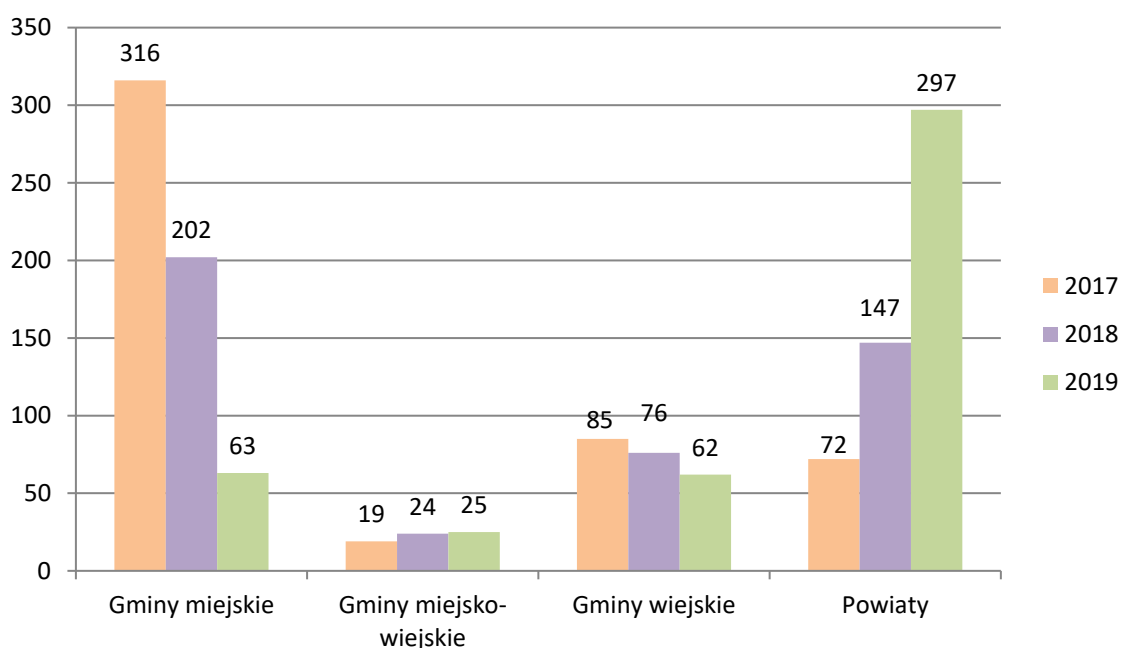

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

3. *Liczba działań (akcji medialnych, dobrych praktyk, wydarzeń, konferencji) promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej.*

W instytucjach szeroko pojętej pomocy i integracji społecznej standardem staje się budowanie pozytywnego wizerunku, transparentność działań, stałe kontakty ze społecznością lokalną i bieżąca współpraca z mediami. W 2019 roku odbyło się 447 wydarzeń promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej. Jednostki wskazały m.in. organizację Dnia Pracownika Socjalnego, promowanie grup wsparcia (np. dla kobiet), organizowanie festynów rodzinnych, pikników, dożynek, kolonii dla dzieci, zawodów sportowych, warsztatów świątecznych, kulinarnych, edukacji ekonomicznej, wernisaży, spotkań radnych i sołtysów z udziałem pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, organizację Akcji Pomóż Dzieciom Przetrwać Zimę, Szlachetnej Paczki, dnia seniora i wigilii dla osób samotnych; realizację projektów socjalnych mających na celu integrację pokoleń, grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, przy udziale społeczności lokalnej, władz samorządowych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, organizację kiermaszy i akcji charytatywnych. Wymieniano również organizację bezpłatnych porad prawnych, pedagogiczno-psychologicznych i z pracownikami socjalnymi oraz realizację kampanii społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Do działań promocyjnych zaliczono także zamieszczanie artykułów informacyjnych w lokalnej prasie, organizację konferencji, aktualizowanie wydarzeń na stronach internetowych, prowadzenie funpage w portalach społecznościowych, publikowanie newsletterów, druk i dystrybucja kalendarzy, ulotek o działaniach pomocowych, wydawanie biuletynów, zamieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń, plakatach, audycje radiowe, udział w programach telewizyjnych, udzielanie wywiadów w mediach, realizację spotów reklamowych i reportaży, organizację koncertów. Zróżnicowana jest w tym zakresie aktywność poszczególnych gmin, co ilustrują dane zamieszczone na wykresie nr 10.

Wykres 10. Liczba działań (akcji medialnych, dobrych praktyk, wydarzeń, konferencji) promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

4. *Liczba ośrodków pomocy społecznej spełniających wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych ustalony zapisem art. 110 ustawy o pomocy społecznej.*

W 2019 roku w 213 ośrodkach pomocy społecznej i 20 powiatowych centrach pomocy rodzinie zatrudnionych było łącznie 3 172 osoby. Wśród zatrudnionych 39% stanowili pracownicy socjalni. Zgodnie z zapisem w ustawie o pomocy społecznej dotyczącym struktury organizacyjnej pomocy społecznej (art.110 ust.11) w ośrodku pomocy społecznej powinien być spełniony wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Zgodnie z ust. 12 ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych. W województwie lubelskim wymogu dotyczącego art. 110 łącznie nie spełniają 23 gminy⁵.

⁵ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok.

Wnioski i rekomendacje

WNIOSKI	REKOMENDACJE	Realizatorzy rekomendacji
CEL SZCZEGÓŁOWY 1. Wsparcie działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem		
<u>Spośród 8 założonych wskaźników 4 zostały zrealizowane:</u> - Liczba programów i projektów aktywizujących społeczności lokalne (w tym Programy Aktywności Lokalnej i projekty socjalne) Wskaźnik bazowy: 5 Wskaźnik docelowy: 10 Wskaźnik w 2019 r.: 148 Wartość wskaźnika docelowego została przekroczony kilkunastokrotnie i obrazuje, że ośrodki pomocy społecznej aktywnie korzystają z tej formy pracy ze środowiskiem. - Odsetek rodzin objętych pracą socjalną wśród ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej Wskaźnik bazowy: 78% Wskaźnik docelowy: 95% Wskaźnik w 2019 r.: 105% - Liczba osób młodych w kategorii NEET, które podjęły lub kontynuowały naukę, ukończyły kursy i szkolenia, ukończyły staż oraz podjęły pracę zawodową Wskaźnik bazowy: 7 282 Wskaźnik docelowy: wzrost o 10%	Rekomenduje się dalsze promowanie projektów socjalnych, a także lokalnych programów pomocy społecznej/programów aktywności lokalnej pozwalających aktywizować całe społeczności lokalne. Dalsze monitorowanie założonych wskaźników jest zasadne również z uwagi na fakt, że województwo lubelskie wciąż znajduje się w grupie województw o najwyższych wskaźnikach zasięgu ubóstwa w Polsce (obok województwa małopolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, warmińsko – mazurskiego i świętokrzyskiego).* Rekomenduje się dalsze monitorowanie wartości wskaźników i kontynuację kompleksowych działań na rzecz osób bezrobotnych z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji. Należy wziąć pod uwagę, że wzrost bezrobocia oraz utrzymujący się poziom ubóstwa mogą być spowodowane w najbliższym czasie aktualną sytuacją epidemiologiczną w całym kraju.	Jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, powiatowe urzędy pracy, podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe.

Wskaźnik w 2019 r.: 12 050 - Odsetek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności województwa Wskaźnik bazowy: 9,7% Wskaźnik docelowy: 8,2% Wskaźnik w 2019 r.: 5,3% Jednym z głównych czynników mających wpływ na realizację wskaźnika jest obowiązujący od 1 kwietnia 2016 r. rządowy program „Rodzina 500 plus”, który przyniósł poprawę warunków materialnych rodzin, a tym samym spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Kolejnym czynnikiem jest także systematyczny spadek bezrobocia. <u>W przypadku 2 wskaźników odnotowano spadek osiąganych wartości (przy zakładanym docelowym wzroście):</u> - Liczba osób bezrobotnych objętych Programem Aktywizacja i Integracja Wskaźnik bazowy: 189 osób Wskaźnik docelowy: wzrost o 20% Wskaźnik w 2019 r. – 105 Do spadku wartości wskaźnika prawdopodobnie przyczynił się, podobnie jak w latach 2017 - 2018, spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych, co uwidacznia malejąca stopa bezrobocia. - Liczba osób korzystających z programu dożywiania (w tym dzieci) Wskaźnik bazowy: 58 259 osób	Rekomenduje się kontynuację kompleksowych działań na rzecz integracji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji (edukacyjnych, społecznych, zawodowych).	
---	--	--

Wskaźnik docelowy: wzrost o 10% Wskaźnik w 2018 r.: 34 187 osób Głównym czynnikiem mającym wpływ na realizację wskaźnika jest obowiązujący od 1 kwietnia 2016 r. rządowy program „Rodzina 500 plus”, który przyniósł poprawę warunków materialnych rodzin oraz spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. <u>W przypadku wskaźnika:</u> - Liczba osób objętych indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego (Centrum Integracji Społecznej) odnotowano brak wzrostu wartości - od 4 lat pozostaje na podobnym poziomie.	<i>*dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego z 6 września 2019 r.</i>	
CEL SZCZEGÓŁOWY 2. Wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie aktywnej integracji		
<u>Spośród 5 założonych wskaźników 4 zostały zrealizowane już w 2017 r.</u> Świadczy to o znaczącej poprawie sytuacji w zakresie wzmacniania współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie aktywnej integracji. Jednak w latach 2018 - 2019 r. spadły wartości wskaźników: - Liczba wolontariuszy biorących udział w działaniach na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych - Liczba działań na rzecz promocji grup samopomocowych tworzonych w celu wsparcia działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych i tym samym zakładana wartość docelowa nie została osiągnięta. W przypadku wskaźnika „Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami	Rekomenduje się dalsze promowanie współpracy pomiędzy jednostkami gminnymi i właściwymi terytorialnie urzędami pracy oraz innymi instytucjami i podmiotami niepublicznymi w celu wzmacniania i podtrzymywania dotychczas wypracowanej współpracy w zakresie prowadzenia aktywnej integracji skierowanej do osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Rekomenduje się promowanie tworzenia partnerstw	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, powiatowe urzędy pracy, podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe.

zatrudnienia” odnotowano znaczny wzrost w stosunku do 2017 r., jednak wciąż jest to wartość niższa od bazowej z 2014 r. Jednym z czynników mających wpływ na tę sytuację jest – spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Drugim - spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych, co uwidacznia malejąca stopa bezrobocia.	międzygminnych/powiatowych, mających na celu wymianę usług w zakresie aktywnej integracji i ich realizację w miejscu zapotrzebowania. Włączanie wolontariatu i grup samopomocowych w działania na rzecz integracji społecznej i zawodowej.	
CEL SZCZEGÓŁOWY 3: Ograniczenie wykluczenia społecznego osób bezdomnych		
<u>Spośród 6 przyjętych wskaźników został zrealizowany 1</u> - „Liczba bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności”. W 2019 r. wartość wskaźnika ponad czterokrotnie przekroczyła wartość wskaźnika docelowego. <u>W przypadku pozostałych wskaźników nie odnotowano znaczących zmian wartości.</u> Mimo wzrostu wartości niektórych z nich (np. liczba placówek udzielających schronienia osobom bezdomnym), nadal nie osiągnięto poziomu docelowego.	Rekomenduje się dalsze promowanie stosowania instrumentów aktywnej integracji (indywidualne programy zatrudnienia socjalnego, poradnictwo psychologiczne, prawne, zawodowe) skierowanych do osób bezdomnych. Rekomenduje się także wspieranie tworzenia mieszkań chronionych dla tej grupy społecznej, a także wspieranie organizacji pozarządowych działających w obszarze bezdomności.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, placówki działające na rzecz wsparcia osób bezdomnych, kościoły i związki wyznaniowe.
CEL SZCZEGÓŁOWY 4. Wzmocnienie integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi		
Od 2016 r. spada liczba działań/akcji na rzecz integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi. Działania zmierzające do wzmocnienia integracji cudzoziemców ze społecznością lokalną realizowane były głównie na terenie Miasta Lublin i Miasta Kraśnik.	Rekomenduje się kontynuację promocji działań wspierających integrację cudzoziemców oraz współpracę organów, instytucji i organizacji pozarządowych zaangażowanych w proces integracji.	Jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej,

		organizacje pozarządowe, ośrodki dla cudzoziemców.
CEL SZCZEGÓŁOWY 5: Wzmocnienie potencjału kadr instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podniesienie jakości świadczonych usług		
<u>Spośród 4 założonych wskaźników zrealizowano 2:</u> - Liczba różnorodnych form kształcenia podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących - Liczba szkoleń z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego dla pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących Wartość wskaźnika „Liczba działań promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej” od 3 lat utrzymuje się na podobnym poziomie i jest bliski docelowej wartości. Nieznacznie wzrasta liczba ośrodków pomocy społecznej spełniających wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych ustalony zapisem art. 110 ustawy o pomocy społecznej.	Rekomenduje się stałe podtrzymywanie działań mających na celu podnoszenie kwalifikacji kadry ośrodków pomocy społecznych i powiatowych centrów pomocy rodzinie. Rekomenduje się dalsze wspieranie działań mających na celu promowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej. Rekomenduje się dostosowanie liczby pracowników socjalnych zatrudnianych w ośrodkach pomocy społecznej do obowiązujących standardów.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, inne jednostki szkoleniowe.

Podsumowanie

Model wsparcia, którego główną rolą jest pomoc osobom i rodzinom poprzez wzmacnianie ich aktywnej postawy winien być kontynuowany w polityce społecznej samorządu województwa. Wniosek taki można wysnuć na podstawie przeanalizowanych w niniejszym dokumencie danych. Realizacja działań zapisanych w Regionalnym Programie Pomocy Społecznej i Wykluczenia Społecznego na lata 2016 – 2020 pozwala na wspieranie podmiotów bezpośrednio zaangażowanych w pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Tym samym, w końcowym etapie, daje możliwość poprawy jakości życia mieszkańców województwa lubelskiego.

Spis Tabel

Tabela 1. Cel szczegółowy 1. Wartość osiągniętych wskaźników w 2019 r.	6
Tabela 2. Dane dotyczące aktywizacji osób młodych w kategorii NEET w ramach Programu Operacyjnego.....	9
Tabela 3. Cel szczegółowy 2. Realizacja wskaźników w 2019 r.....	11
Tabela 4. Cel szczegółowy nr 3. Realizacja wskaźników w 2019 r.	16
Tabela 5. Cel szczegółowy nr 4. Realizacja wskaźników w 2019 r.	19
Tabela 6. Cel szczegółowy nr 5. Realizacja wskaźników w 2019 r.	20

Spis Wykresów

Wykres 1. Poziom zwrotu ankiet monitorujących z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych.....	4
Wykres 2. Poziom zwrotu ankiet w ujęciu ilościowym	5
Wykres 3. Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia	13
Wykres 4. Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi ...	14
Wykres 5. Liczba wolontariuszy biorących udział w działaniach na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych	15
Wykres 6. Liczba zrealizowanych szkoleń.....	22
Wykres 7. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach	23
Wykres 8. Liczba szkoleń z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego.....	24
Wykres 9. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego	24
Wykres 10. Liczba działań (akcji medialnych, dobrych praktyk, wydarzeń, konferencji) promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej	25